

## Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу з української мови та літератури у 2018/2019 навчальному році

Українська мова як державна мова України є обов'язковим навчальним предметом вивчення в усіх загальноосвітніх навчальних закладах та посідає особливе місце серед шкільних предметів.

### Українська мова

У 2018/2019 навчальному році вивчення української мови здійснюватиметься за такими програмами:

*у 5-9 класах* за навчальною програмою: Українська мова. 5 – 9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013 (зі змінами, затвердженими наказом МОН України від 07.06.2017 №804);

*у 10 класі* – за **новими** навчальними програмами (рівень стандарту та профільний рівень), що затверджені наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407;

*в 11 класі* – за навчальними програмами, затвердженими наказом МОН України від 28.10.2010 № 1021, крім рівня стандарту; рівень стандарту – зі змінами, затвердженими наказом МОН України від 14.07.2016 № 826.

Навчальні програми розміщені на офіційному сайті МОН України за посиланням: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>.

**Нові навчальні програми для 10 класу** відповідають засадничим положенням Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392), ключовим положенням Концепції «Нова українська школа».

Заміна розділу «Зв'язне мовлення» розділом «Практична риторика» умотивована віковими особливостями й потребами учнів виходити на вищий рівень практичного володіння мовою, що спроможна забезпечити риторика як теорія й практика ефективного мовлення.

Наскрізні змістові лінії, заявлені в програмі, є засобом інтегрування навчального змісту, корелюються з окремими ключовими компетентностями й сприяють формуванню ціннісних і світоглядних орієнтацій учня, що визначають його поведінку в життєвих ситуаціях.

#### **Розподіл годин між розділами**

Зазначаємо, що вказаний у навчальних програмах **розподіл годин між розділами вважається орієнтовним**. У разі потреби вчитель має право самостійно змінювати обсяг годин у межах розділу, а також послідовність вивчення розділів.

### ***Кількість фронтальних та індивідуальних видів контрольних робіт з української мови***

Звертаємо увагу на ***кількість фронтальних та індивідуальних видів контрольних робіт з української мови*** в закладах загальної середньої освіти з українською мовою навчання.

***Фронтально оцінюються*** диктант, письмовий переказ і письмовий твір (навчальні чи контрольні види робіт), мовні знання й уміння, запис яких здійснюється на сторінці класного журналу «Зміст уроку».

***Індивідуально оцінюються*** *говоріння* (діалог, усний переказ, усний твір) і *читання вголос*. Для цих видів діяльності не відводять окремого уроку, проте визначають окрему колонку без дати на сторінці класного журналу «Облік навчальних досягнень».

У ***I семестрі*** проводять оцінювання двох видів мовленнєвої діяльності (усний переказ, діалог). У ***II семестрі*** – оцінювання таких видів мовленнєвої діяльності, як усний твір і читання вголос, що здійснюється в 5 – 9 класах.

Результати оцінювання *говоріння* (діалог, усний переказ, усний твір) і *читання вголос* протягом семестру виставляють у колонку без дати й ураховують у семестрову оцінку.

Повторне оцінювання із зазначених видів мовленнєвої діяльності не проводять.

Перевірка мовних знань і вмінь здійснюється за допомогою завдань, визначених учителем (тести, диктант тощо) залежно від змісту матеріалу, що вивчається.

### ***Тематичні і семестрові оцінки***

***Тематичну оцінку*** виставляють на підставі поточних оцінок з урахуванням контрольних робіт. До прикладу, під час вивчення теми «Вступ. Повторення та узагальнення вивченого», яка охоплює 10 уроків, учень 7 класу отримав 5 оцінок: 3 поточні (6,7,6), а також оцінки за зошит (8) і контрольну роботу(7). Бали додають і ділять на кількість:  $(6+7+6+8+7):5=7$  б.

***Семестрову*** – на основі тематичного оцінювання та результатів оцінювання певного виду діяльності: *говоріння* (діалог, усний переказ, усний твір) або *читання вголос*. Наприклад, учень отримав бали 6, 7, 7 за три тематичні, а також 7 б. за діалог і 6 б. за усний переказ. Виводячи семестровий бал, їх додають і ділять на 5:

$$(6+7+7+7+6):5=7\text{б.}$$

Якщо дитина прохворіла частину семестру, пропустила, наприклад, одну тематичну, не має оцінки за якийсь вид мовленнєвої діяльності, то оцінка за семестр виводиться на розсуд учителя в залежності від динаміки особистих навчальних досягнень учня (учениці), важливості пропущеної теми чи теми, за яку учня (ученицю) атестовано, - (тривалість вивчення, складність змісту, ступінь узагальнення матеріалу). За таких умов оцінка за семестр може бути такою, як тематична (якщо вона одна), або знижена на кілька балів (на розсуд учителя).

### Фронтальні та індивідуальні види контрольних робіт у 5-9 класах

|                                             | 5 кл. |    | 6 кл. |    | 7 кл. |    | 8 кл. |    | 9 кл. |    |
|---------------------------------------------|-------|----|-------|----|-------|----|-------|----|-------|----|
| Усього годин                                | 122   |    | 122   |    | 88    |    | 70    |    | 70    |    |
| Години з РМ                                 | 24    |    | 23    |    | 22    |    | 16    |    | 19    |    |
|                                             | I     | II | I     | II | I     | II | I     | II | I     | II |
| <b>Фронтальні види контрольних робіт</b>    |       |    |       |    |       |    |       |    |       |    |
| Перевірка мовної теми                       | 4     | 4  | 4     | 4  | 3     | 3  | 2     | 2  | 2     | 2  |
| Письмо: Переказ                             | 1     | 1  | 1     | 1  | 1     | 1  | 1     | 1  | 1     | 1  |
| Твір                                        | -     | -  | -     | 1  | -     | 1  | 1     | 1  | 1     | 1  |
| Правопис:<br>диктант                        | 1     | 1  | 1     | 1  | 1     | 1  | 1     | 1  | 1     | 1  |
| <b>Індивідуальні види контрольних робіт</b> |       |    |       |    |       |    |       |    |       |    |
| Говоріння:<br>діалог                        | 1     | -  | 1     | -  | 1     | -  | 1     | -  | 1     | -  |
| усний переказ                               | 1     | -  | 1     | -  | 1     | -  | 1     | -  | 1     | -  |
| усний твір                                  | -     | 1  | -     | 1  | -     | 1  | -     | 1  | -     | 1  |
| читання вголос                              | -     | 1  | -     | 1  | -     | 1  | -     | 1  | -     | 1  |

### Фронтальні та індивідуальні види контрольних робіт у 10 класі

| Рівень                               | Рівень стандарту |    | Філологічний рівень |    |
|--------------------------------------|------------------|----|---------------------|----|
| Фронтальні види контрольних робіт    |                  |    |                     |    |
| Форми контролю                       | I                | II | I                   | II |
| Перевірка мовної теми                | 2                | 2  | 3                   | 3  |
| Письмо:                              |                  |    |                     |    |
| есе                                  | 2                | 3  | 1                   | 1  |
| переказ                              | -                | -  | 1                   | 1  |
| твір                                 | -                | -  | 1                   | 1  |
| Індивідуальні види контрольних робіт |                  |    |                     |    |
| Говоріння:                           |                  |    |                     |    |
| діалог                               | 1                | -  | 1                   | -  |
| усний переказ                        | 1                | -  | 1                   | -  |
| уній твір                            | -                | 1  | -                   | 1  |

### Фронтальні та індивідуальні види контрольних робіт в 11 класі

| Рівні                                       | рівень стандарту |    | академічний рівень |    | філологічний рівень |    |
|---------------------------------------------|------------------|----|--------------------|----|---------------------|----|
| Семестри                                    | I                | II | I                  | II | I                   | II |
| <b>Фронтальні види контрольних робіт</b>    |                  |    |                    |    |                     |    |
| Перевірка мовної теми                       | 2                | 2  | 2                  | 2  | 3                   | 3  |
| Письмо: переказ                             | 1                | 1  | 1                  | 1  | 1                   | 1  |
| твір                                        | 1                | -  | 1                  | -  | 1                   | 1  |
| Правопис: диктант                           | 1                | 1  | 1                  | 1  | 1                   | 1  |
| <b>Індивідуальні види контрольних робіт</b> |                  |    |                    |    |                     |    |
| Говоріння: діалог                           | 1                | -  | 1                  | -  | 1                   | 1  |
| усний переказ                               | 1                | -  | 1                  | -  | 1                   | 1  |
| усний твір                                  | -                | 1  | -                  | 1  | 1                   | 1  |

У таблицях зазначено мінімальну кількість фронтальних видів контрольних робіт, учитель на власний розсуд має право збільшувати цю кількість, залежно від рівня підготовленості класу, здібностей конкретних учнів, умов роботи тощо.

Оцінка за контрольний твір з української мови та переказ є середнім арифметичним за зміст і грамотність, яку виставляють у колонці з датою написання роботи (надпис у колонці «Твір», «Переказ» не робиться).

Акцентуємо увагу, що в разі відсутності учня на одному зі спарених уроків під час написання контрольного твору, переказу рекомендуємо давати йому індивідуальне завдання, визначене вчителем. Зазначене завдання виконується учнем під час уроку.

**Кількість робочих зошитів** з української мови за класами:

5-9 класи – по два зошити;

10-11 класи – по одному зошиту.

**Для контрольних робіт** з української мови в усіх класах використовують по одному зошиту.

Ведення зошитів оцінюється від 1 до 12 балів щомісяця протягом семестру і вважається поточною оцінкою, що зараховується до найближчої тематичної. Під час перевірки зошитів ураховується наявність різних видів робіт, грамотність, охайність, уміння правильно оформити роботи.

У разі відсутності учня на уроці протягом місяця рекомендуємо в колонці за ведення зошита зазначати н/о (нема оцінки).

### Українська література

Література являється предметом гуманітарного циклу, який допомагає учневі відчувати єдність світу і людини, виявити загальнолюдські цінності, сприяти возз'єднанню цілісного світосприйняття.

Українська література – це духовне багатство народу України, його цивілізованість та висока моральність. Це мистецтво слова, має в собі потужний заряд позитивної та духовної енергетики. Літературне мистецтво формує національні цінності та передає їх наступним поколінням.

На уроках з цієї дисципліни школярі одержують уявлення про найважливіші етапи її розвитку, знайомляться з національною своєрідністю української літератури, вивчають програмні твори українських письменників та знайомляться з їх біографією.

У 2018/2019 навчальному році вивчення української літератури в 5-9 класах здійснюватиметься за навчальною програмою: Українська література. 5 – 9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Освіта, 2013 зі змінами, затвердженими наказом МОН України від 07.06.2017 №804;

у 10 класі – за **новими** навчальними програмами (рівень стандарту та профільний рівень), що затверджені наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407;

в 11 класі – за навчальними програмами, затвердженими наказом МОН України від 28.10.2010 № 1021, крім академічного рівня та рівня стандарту, затверджених наказом МОН України від 14.07.2016 № 826.

Навчальні програми розміщені на офіційному сайті МОН України за посиланням: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>.

Нові програми для 10 класу створено на основі Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392), ключовим положенням Концепції «Нова українська школа»; структуровано за окремими тематичними розділами й підрозділами.

**Зміст навчального матеріалу** передбачає текстове вивчення творів, що виділені *напівжирним шрифтом*, інші ж лише називаються для допомоги вчителю під час вивчення певної теми. Крім того, для осучаснення змістового компонента, актуалізації компетентнісного підходу, надання вчителю методичної допомоги під час вивчення програмових тем запропоновано **рекомендаційну рубрику «Мистецький контекст» (МК)**.

Вивчення української літератури також відбувається із залученням **міжпредметних зв'язків – МЗ** (українська мова, історія, зарубіжна література, образотворче мистецтво, музика тощо).

Звертаємо особливу увагу на те, що запропонована **кількість годин** на вивчення кожного розділу чи підрозділу **є орієнтовною**, учитель може її перерозподіляти на власний розсуд. **Резервний час** учитель може використовувати також довільно, зокрема для збільшення кількості годин на вивчення окремого твору, для уроків розвитку мовлення, контрольного оцінювання, творчих та інших робіт (екскурсій, диспутів, семінарів тощо).

Запроваджено (\*) – для творів, які не є обов'язковими, їх можна розглядати додатково, за вибором учителя, наявністю часу або самостійно.

Наприкінці програми для кожного класу подано **орієнтовні списки літератури** для додаткового (самостійного) читання.

У навчальній програмі профільного рівня передбачено вивчення творів літератури народів України, передовсім кримських татар. Також важливим компонентом програми є «Читацький практикум», спрямований на формулювання практичних навиків усних і письмових роздумів над прочитаним у різних стильових формах.

З метою рівномірного розподілу навантаження учнів протягом навчального року подаємо рекомендовану кількість видів контролю з української літератури (за класами). Поданий у таблиці розподіл годин є мінімальним і обов'язковим для проведення в кожному семестрі. Учителю-словеснику на власний розсуд може збільшити кількість видів контролю відповідно до рівня підготовленості учнів, особливостей класу тощо.

**Обов'язкова кількість видів контролю з української літератури у 5–9 класах**

| Класи                                                            | 5 |    | 6 |    | 7 |    | 8 |    | 9 |    |
|------------------------------------------------------------------|---|----|---|----|---|----|---|----|---|----|
| Семестри                                                         | I | II | I | II | I | II | I | II | I | II |
| <b>Контрольні роботи у формі:</b>                                | 2 | 3  | 3 | 3  | 3 | 3  | 3 | 3  | 3 | 3  |
| • контрольного класного твору;                                   | - | 1  | 1 | 1  | 1 | 1  | 1 | 1  | 1 | 1  |
| • виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо) | 2 | 2  | 2 | 2  | 2 | 2  | 2 | 2  | 2 | 2  |
| <b>Уроки розвитку мовлення*</b><br>(у+п)                         | 2 | 2  | 2 | 2  | 2 | 2  | 2 | 2  | 2 | 2  |
| • <b>Уроки позакласного читання</b>                              | 2 | 2  | 2 | 2  | 2 | 2  | 2 | 2  | 2 | 2  |
| <b>Перевірка зошитів</b>                                         | 4 | 5  | 4 | 5  | 4 | 5  | 4 | 5  | 4 | 5  |

**Обов'язкова кількість видів контролю з української літератури у 10 класі**

| Семестри                                                    | I         | II      | I          | II      |
|-------------------------------------------------------------|-----------|---------|------------|---------|
| Рівні                                                       | стандарту |         | профільний |         |
| <b>Контрольні роботи у формі:</b>                           | 3         | 3       | 3          | 3       |
| • контрольного класного твору*;                             | 1         | 1       | 1          | 1       |
| • виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання) | 2         | 2       | 2          | 2       |
| <b>Уроки розвитку мовлення**</b>                            | 2 (у+п)   | 2 (у+п) | 2 (у+п)    | 2 (у+п) |
| <b>Уроки позакласного читання</b>                           | 1         | 1       | 2          | 2       |
| <b>Перевірка зошитів</b>                                    | 4         | 5       | 4          | 5       |

**Обов'язкова кількість видів контролю з української літератури в 11 класі**

| Семестри                                                    | I                      | II      | I          | II      |
|-------------------------------------------------------------|------------------------|---------|------------|---------|
| Рівні                                                       | стандарту, академічний |         | профільний |         |
| <b>Контрольні роботи у формі:</b>                           | 3                      | 3       | 4          | 4       |
| • контрольного класного твору*;                             | 1                      | 1       | 1          | 1       |
| • виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання) | 2                      | 2       | 3          | 3       |
| <b>Уроки розвитку мовлення**</b>                            | 2 (у+п)                | 2 (у+п) | 2 (у+п)    | 2 (у+п) |
| <b>Уроки позакласного читання</b>                           | 1                      | 1       | 2          | 2       |
| <b>Перевірка зошитів</b>                                    | 4                      | 5       | 4          | 5       |

\*Контрольні класні твори пропонуємо давати у формі есе, міні-творів щодо розкриття певної проблеми чи образу програмового тексту тощо. Це розвиватиме самостійне творче мислення учнів і дасть їм можливість виконати роботу протягом одного уроку.

\*\*У кожному семестрі обов'язковим є проведення двох уроків розвитку мовлення: одного уроку усного розвитку мовлення, а другого – письмового. Умовне позначення в таблиці – (у + п).

Рекомендуємо оцінку за письмовий вид роботи виставляти всім учням, за усний – кількості учнів, які відповідали протягом уроку.

Оцінку за ведення зошита з української літератури виставляють у кожному класі окремою колонкою в журналі раз на місяць і враховують як поточну до найближчої тематичної. Під час оцінювання зошита з української літератури слід урахувати наявність різних видів робіт; грамотність (якість виконання робіт); охайність; уміння правильно оформлювати роботи (дотримання вимог орфографічного режиму). У разі відсутності учня на уроці протягом місяця рекомендуємо в колонці за ведення зошита зазначати н/о (нема оцінки).

Оцінка за контрольний твір з української літератури є середнім арифметичним за зміст і грамотність, яку виставляють у колонці з датою написання роботи. Надпис у журнальній колонці «Твір» не робиться.

Оцінку за читання напам'ять поетичних або прозових творів з української літератури виставляють у колонку без дати з надписом «Напам'ять».

### **Українська мова в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин**

Вільне опанування всіма громадянами України мови свого громадянства – це, як підтверджує багатовіковий досвід держав світу, запорука міжетнічної злагоди, єдності і стабільності суспільства, ефективного функціонування держави, позитивного її сприйняття як повноцінного і незалежного суб'єкта світової спільноти. Українці, як етнічна нація, мають підтримувати відродження культурної самобутності національних меншин, а національні меншини, у свою чергу, мають доброзичливо ставитися до української культури і, в міру можливого, сприяти її відродженню. В аспекті освіти і виховання кожний громадянин України, незалежно від його етнічного походження, має знати державну мову, історію держави, Конституцію України, підтримувати незалежність та поважати її символіку. Україна має бути найвищою цінністю для всіх її громадян як їхня спільна батьківщина в існуючих кордонах. За цих умов етнічні меншини об'єднуються у справі державотворення з титульною українською нацією, не втрачаючи своєї етнічної самобутності.

Суть заходів держави на підтримку української мови полягає не в її насильному нав'язуванні, а в тому, щоб надати громадянам України, які раніше були позбавлені свободи вибору, можливість вільно опанувати рідну мову і свідомо вивчити мову свого громадянства з урахуванням перспектив, які відкриває її знання для самовдосконалення, самореалізації і повномасштабного здійснення конституційних прав. Триває системний, наполегливий і відповідальний пошук виважених компромісних рішень, здатних забезпечувати подальший розвиток української мови і водночас сприяти побудові правової демократичної держави.

Володіння українською мовою має особливе значення для соціалізації громадян України всіх національностей, успішної інтеграції їх в українське суспільство, тому вивчення державної мови обов'язкове.

У 2018/ 2019 навчальному році вивчення української мови в **5-9 класах** закладів загальної середньої освіти з навчанням російською, румунською мовами здійснюватиметься на компетентнісному підході в контексті Концепції Нової української школи згідно з Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти 2011 року за модернізованими програмами, затвердженими наказом Міністерства від 07.06.2017 № 804;

у 10 класі – за **новими навчальними програмами**, затвердженими наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407;

в 11 класі – за навчальними програмами зі змінами 2016 року.

Навчальні програми розміщені на офіційному сайті МОН за посиланням: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>.

**Зауважимо, що кількість годин**, зазначених у програмі на вивчення української мови в основній школі, розподілено таким чином:

| <b>5 клас</b>                                                                | <b>6 клас</b>                                                               | <b>7 клас</b>                                                              | <b>8 клас</b>                                                         | <b>9 клас</b>                                                         |
|------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|
| <b>3,5</b><br>(122 год, 10 год. – резерв для використання на розсуд учителя) | <b>3,5</b><br>(122 год, 6 год. – резерв для використання на розсуд учителя) | <b>2,5</b><br>(88 год, 3 год. – резерв для використання на розсуд учителя) | <b>2</b><br>(70 год, 4 год–резерв для використання на розсуд учителя) | <b>2</b><br>(70 год, 4 год–резерв для використання на розсуд учителя) |

### **Фронтальні види контрольних робіт**

| <b>Форми контролю</b>         | <b>5</b> |           | <b>6</b> |           | <b>7</b> |           | <b>8</b> |           | <b>9</b> |           |
|-------------------------------|----------|-----------|----------|-----------|----------|-----------|----------|-----------|----------|-----------|
|                               | <b>I</b> | <b>II</b> | <b>I</b> | <b>II</b> | <b>I</b> | <b>II</b> | <b>I</b> | <b>II</b> | <b>I</b> | <b>II</b> |
| <b>Перевірка мовної теми*</b> | 4        | 4         | 4        | 4         | 3        | 3         | 2        | 2         | 2        | 2         |
| <b>Письмо: переказ</b>        | 1        | 1         | 1        | 1         | 1        | 1         | 1        | 1         | 1        | 1         |
| <b>Твір</b>                   | –        | 1         | –        | 1         | –        | 1         | 1        | 1         | 1        | 1         |
| <b>Правопис: диктант**</b>    | 1        | 1         | 1        | 1         | 1        | 1         | 1        | 1         | 1        | 1         |
| <b>Аудіювання*</b>            | –        | 1         | –        | 1         | –        | 1         | –        | 1         | –        | 1         |
| <b>Читання мовчки*</b>        | 1        | –         | 1        | –         | 1        | –         | 1        | –         | 1        | –         |



|                              |   |   |   |   |   |   |   |   |   |   |
|------------------------------|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| <b>Контрольне списування</b> | 1 | - | - | - | - | - | - | - | - | - |
|------------------------------|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|

**Фронтальні види контрольних робіт (10 –11 класи)**  
(рівень стандарту, академічний рівень)

| <b>Форми контролю</b>         | <b>10</b> |    | <b>11</b> |    |
|-------------------------------|-----------|----|-----------|----|
|                               | I         | II | I         | II |
|                               |           |    |           |    |
| <b>Перевірка мовної теми*</b> | 2         | 2  | 2         | 2  |
| <b>Письмо:</b><br>переказ     | 1         | 1  | 1         | 1  |
| Твір (есе)                    | 1         | -  | 1         | -  |
| <b>Правопис:</b><br>диктант** | 1         | 1  | 1         | 1  |
| Аудіювання*                   | —         | 1  | —         | 1  |
| Читання мовчки*               | 1         | —  | 1         | —  |

\* Основною формою перевірки мовної теми, аудіювання і читання мовчки є тестові завдання.

\*\* Основною формою перевірки орфографічної й пунктуаційної грамотності є контрольний текстовий диктант.

У таблиці зазначено мінімальну кількість фронтальних видів контрольних робіт, учитель на власний розсуд має право збільшувати цю кількість, залежно від рівня підготовленості класу, здібностей конкретних учнів, умов роботи тощо.

**Фронтально оцінюються** аудіювання, читання мовчки, диктант, письмовий переказ і письмовий твір (**навчальні чи контрольні види робіт**), мовні знання й уміння, запис яких здійснюється на сторінці класного журналу «Зміст уроку».

**Індивідуально оцінюються** говоріння (діалог, усний переказ, усний твір) і читання вголос. Для цих видів діяльності не відводять окремого уроку, проте відводять окрему колонку без дати на сторінці класного журналу «Облік навчальних досягнень». У I семестрі проводять оцінювання 2 видів мовленнєвої діяльності (**усний переказ, діалог**), результати оцінювання виставляють у колонку без дати й ураховують у найближчу тематичну. У II семестрі проводять оцінювання таких видів мовленнєвої діяльності, як **усний**

**твір і читання вголос**, яке здійснюється у 5–9 класах. Повторне оцінювання цих чотирьох видів мовленнєвої діяльності не проводять.

**Тематичну оцінку** виставляють на підставі поточних оцінок з урахуванням контрольних робіт. До прикладу, під час вивчення теми «Повторення вивченого в 5-6 класах», яка охоплює 9 уроків, учень 7 класу отримав 5 оцінок: 3 поточні (6,7,6), а також оцінки за зошит (8) і контрольну роботу (7). Бали додаємо і ділимо на кількість:  $(6+7+6+8+7) : 5 = 7\text{б.}$

Оцінку **за семестр** виставляють на основі тематичного оцінювання та результатів оцінювання певного виду діяльності (діалог, усний переказ, читання мовчки у I семестрі; усний твір, аудіювання і читання вголос у II семестрі). Наприклад, учень отримав бали 6, 7, 7 за три тематичні, а також 7 б. за діалог, 5 б. за читання мовчки і 6 б. за усний переказ. Виводячи семестровий бал, їх додають і ділять на 6:  $(6+7+7+7+5+6) : 6 = 6\text{ б.}$

Основними видами письмових робіт з української мови є такі:

- класні й домашні вправи (кількість домашніх вправ – одна або дві (на розсуд учителя), але не більше двох; якщо ж уроки спарені, то для виконання вдома пропонується дві або три вправи);
- словникові диктанти (кількість слів у словниковому диктанті: 12 – у 5 класі, 24 – у 6–8 класах, 36 – у 9–10 класах, 48 – в 11 класі);
- навчальні диктанти, твори й перекази;
- самостійні роботи;
- тестові завдання (як відкритої, так і закритої форми);
- складання таблиць, схем, написання конспектів (у старших класах), робота зі словниками та інші види робіт, передбачені чинними програмами.

Аналіз контрольних письмових творів і переказів, а також контрольних диктантів виконують у робочому зошиті.

Оцінка за контрольний твір з української мови й переказ є середнім арифметичним за зміст і грамотність, яку виставляють у колонці з датою написання роботи, надпис у колонці на сторінці журналу «*Твір*», «*Переказ*» не робиться.

Оскільки за перекази і твори виставляється одна оцінка, то запис у роботах учнів матиме такий вигляд:

$$\begin{array}{l} 3 - 2 : \langle 10 \rangle \\ \text{МО} - 4 - 3 : \langle 7 \rangle = 9 \text{ балів} \end{array}$$

Оцінюючи письмові роботи (перекази, твори), беруть до уваги наявність:

- 1) орфографічних і пунктуаційних помилок, які підраховуються сумарно, без диференціації (перша позиція);

2) лексичних, граматичних і стилістичних (друга позиція).

Під час виведення єдиної оцінки за письмову роботу до кількості балів, набраних за зміст переказу чи твору, додається кількість балів за мовне оформлення, а сума їх ділиться на 2. Якщо частка не є цілим числом, то її округлюють у бік більшого числа (на користь учня):

$$\begin{aligned} 3 - 4 : \langle 7 \rangle \\ \text{МО} - 3 - 5 : \langle 8 \rangle = 8 \text{ балів} \end{aligned}$$

У процесі перевірки контрольних робіт учнів з української мови і літератури помилки на вивчені правила вчитель тільки підкреслює й помічає на берегах, а виправляє їх учень. Помилки на правила, які не вивчалися, виправляються вчителем, але не враховуються. Проте, помилки, які повторюються в переказі кілька разів (повторювані помилки), вважають однією помилкою; помилки на те саме правило (однотипні помилки), *але в різних словах і різних реченнях, вважають різними помилками.*

Кількість робочих зошитів з української мови за класами:

5 – 9 класи – по два зошити;

10 – 11 класи – по одному зошиту. Для контрольних робіт з української мови в усіх класах використовують по одному зошиту.

Ведення зошитів оцінюється від 1 до 12 балів щомісяця протягом семестру і вважається поточною оцінкою, що зараховується до найближчої тематичної. Під час перевірки зошитів ураховується наявність різних видів робіт, грамотність, охайність, уміння правильно оформити роботи.

У разі відсутності учня на уроці протягом місяця рекомендуємо в колонці за ведення зошита зазначати н/о (нема оцінки).

Під час підготовки вчителів до уроків радимо використовувати періодичні фахові видання: журнали «Дивослово», «Українська мова і література в школі», «Українська мова і література в школах України», «Українська література в загальноосвітній школі», газету «Українська мова та література».

Навчальна та методична література з української мови, рекомендована МОН України, зазначена в Переліку навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України, що розміщений на офіційних сайтах МОН, Інституту модернізації змісту освіти, Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області.

Календарно-тематичне планування уроків з української мови та літератури на 2018/2019 н.р. (5-11 класи) буде розміщене на сайті журналу «Дивослово» з 05 липня 2018 року за посиланням:

[https://dyvoslovo.com.ua/vydannya/kalendar\\_2013/](https://dyvoslovo.com.ua/vydannya/kalendar_2013/)

На виконання плану роботи ІППОЧО на 2018 рік протягом жовтня-грудня відбудуватиметься обласний огляд-конкурс районних/міських/об'єднаних територіальних громад методичних об'єднань/комісій учителів навчальних дисциплін суспільно-гуманітарного спрямування. З метою ефективного планування роботи на 2018/2019 н.р. пропонуємо умови конкурсу та орієнтовні теми для МО вчителів української мови та літератури, що розміщені на сайті ІППОЧО за посиланням <http://ippobuk.cv.ua/index.php/org-struct/2012-12-06-15-27-32/2012-12-21-12-57-07/ukr-mova>

Для підготовки до ЗНО-2019 з української мови та літератури залишається чинною Програма зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури для осіб, які бажають здобувати вищу освіту, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 03.02.2016 №77. Методичні матеріали на допомогу учителям та учням розміщено на сайті ІППОЧО за посиланням <http://ippobuk.cv.ua/index.php/zno>.

Рекомендації щодо варіативної складової навчального плану з української мови та літератури читайте на сторінках сайту ІППОЧО <http://ippobuk.cv.ua/index.php/2013-05-28-06-57-20>.

Матеріали для використання в роботі учителям української мови та літератури розміщені також за посиланням

<https://www.facebook.com/groups/760641894123305/members/>

**Методист НМЦСГД**

**Н.Ю.Свирляняк**

**Завідувач НМЦСГД**

**Є.Д.Квітень**